

Vergaderjaar 2016–2017

31 142

Wijziging van de Experimentenwet Kiezen op Afstand in verband met de verlenging van de werkingsduur van die wet

Nr. 60

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 6 juni 2017

De Kiesraad heeft mij op de hoogte gesteld van het feit dat in kieskring 18 (»s-Hertogenbosch) een fout is gemaakt bij het invoeren van de uitslagen van de Tweede Kamerverkiezing van 15 maart jl. in de Ondersteunende Software Verkiezingen (OSV). Ik heb hierover contact gehad met de voorzitter van het hoofdstembureau, de burgemeester van 's-Hertogenbosch.

De Kiesraad verzamelt de uitslagen van verkiezingen met het oogmerk deze op te nemen in de databank met verkiezingsuitslagen (te raadplegen op www.verkiezingsuitslagen.nl), en deze als open data (data.overheid.nl) verder te ontsluiten. Op basis van de van de gemeenten ontvangen uitslagen is het de Kiesraad opgevallen dat het totaal aantal uitgebrachte stemmen in kieskring 18, zoals vermeld in het proces-verbaal van hoofdstembureau 's-Hertogenbosch, lager is dan het stemtotaal van alle gemeenten in deze kieskring. Het verschil betreft ruim 7.600 stemmen. De Kiesraad heeft vastgesteld dat dit komt doordat het hoofdstembureau van de gemeente Boxmeer alleen de uitgebrachte stemmen op de lijsten 1 tot en met 4 heeft meegeteld (VVD, PvdA, PVV en SP). Gevolg is dat de stemmen die in Boxmeer zijn uitgebracht op de overige lijsten, niet zijn meegeteld in de uitslag op kieskringsniveau, en ook niet in de door de Kiesraad vastgestelde einduitslag van de verkiezing.

De in 's-Hertogenbosch gemaakte fout kan helaas niet meer worden hersteld. De uitslag van de verkiezing is immers al onherroepelijk. Toch is de Kiesraad nagegaan of de uitslag van de Tweede Kamerverkiezing anders zou zijn als de ontbrekende stemmen wel waren meegeteld. Dat is niet het geval. Noch voor de zetelverdeling tussen de partijen, noch voor de zeteltoewijzing aan de kandidaten heeft de fout consequenties gehad. Volledigheidshalve merk ik op dat de Kiesraad de officiële uitslag op grond van artikel P 1 van de Kieswet uitsluitend vaststelt op grond van de

processen-verbaal van de hoofdstembureaus van de 20 kieskringen. De Kiesraad beschikt niet over de processen-verbaal van de gemeentelijke stembureaus. Dat is zo in de Kieswet geregeld.

Het hoofdstembureau 's-Hertogenbosch heeft mij laten weten dat het de precieze oorzaak van de fout niet meer kan achterhalen. De oorzaak ligt naar het oordeel van het hoofdstembureau mogelijk in een storing in OSV in 's-Hertogenbosch, al dan niet in combinatie met een menselijke fout die bij de invoer is gemaakt. Het hoofdstembureau heeft verder geconcludeerd dat het vier-ogen-principe onvoldoende is toegepast en dat ook de handmatige controletelling niet is uitgevoerd (maar alleen een steekproefsgewijze controle). Deze controlemechanismen had ik wel voorgeschreven in een circulaire die ik voorafgaand aan de verkiezing aan alle hoofdstembureaus en gemeenten heb gestuurd.

Ik zal in de evaluatie van de Tweede Kamerverkiezing nader ingaan op het hele proces van uitslagvaststelling zoals zich dat heeft afgespeeld. Ik zal dan ook ingaan op de wenselijkheid van meer transparantie in dit proces. Ik streef ernaar de evaluatie vóór het zomerreces naar uw Kamer te sturen.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
R.H.A. Plasterk